P10_TA(2025)0166

Riešenie problému čínskych obmedzení týkajúcich sa vývozu kritických surovín

Uznesenie Európskeho parlamentu z 10. júla 2025 o riešení problému čínskych obmedzení vývozu kritických surovín (2025/2800(RSP))

(C/2026/1447)

Európsky parlament,

— so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Číne,

— so zreteľom na nadchádzajúci samit EÚ – Čína naplánovaný na 24. a 25. júla 2025,

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1252 z 11. apríla 2024, ktorým sa stanovuje rámec na zaistenie bezpečných a udržateľných dodávok kritických surovín a ktorým sa menia nariadenia (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1724 a (EÚ) 2019/1020 ([1]), známe aj ako európsky akt o kritických surovinách (CRMA),

— so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1735 z 13. júna 2024 o zriadení rámca opatrení na posilnenie európskeho ekosystému výroby emisne neutrálnych technológií a o zmene nariadenia (EÚ) 2018/1724 ([2]) (akt o emisne neutrálnom priemysle),

— so zreteľom na vyhlásenie vedúcich predstaviteľov skupiny G7 o akčnom pláne skupiny G7 pre kritické nerasty,

— so zreteľom na oznámenie Komisie z 26. februára 2025 s názvom Dohoda o čistom priemysle: spoločný plán konkurenciechopnosti a dekarbonizácie (COM(2025)0085),

— so zreteľom na partnerstvá pre čistý obchod a investície, o ktorých rokuje EÚ, a na partnerstvá EÚ v oblasti kritických surovín,

— so zreteľom na spoločné oznámenie Komisie a vysokej predstaviteľky Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku z 20. júna 2023 o Európskej stratégii hospodárskej bezpečnosti (JOIN(2023)0020) a na prejavy predsedníčky Komisie Ursuly von der Leyenovej o znižovaní rizika, s ktorými vystúpila 30. marca 2023 v Centre pre európsku politiku a 18. apríla 2023 v Európskom parlamente,

— so zreteľom na 13. strategický dialóg medzi EÚ a Čínou, ktorý viedli podpredsedníčka Komisie/vysoká predstaviteľka Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku (PK/VP) Kaja Kallas a čínsky minister zahraničných vecí Wang Yi v Bruseli 2. júla 2025,

— so zreteľom na vyhlásenia predsedníčky Komisie Ursuly von der Leyenovej na samite G7, ktorý sa konal od 16. do 17. júna 2025 v Kananaskise (Kanada),

— so zreteľom na pravidlá Svetovej obchodnej organizácie (WTO), najmä na zásady nediskriminácie a transparentnosti v súvislosti s vývoznými obmedzeniami,

— so zreteľom na rozhodnutia orgánu WTO na urovnávanie sporov DS431, DS432 a DS433 o čínskych obmedzeniach vývozu kritických surovín,

— so zreteľom na hlavné zásady OSN v oblasti podnikania a ľudských práv,

— so zreteľom na článok 136 ods. 2 a 4 rokovacieho poriadku,

([1]) Ú. v. EÚ L, 2024/1252, 3.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj.
([2]) Ú. v. EÚ L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.

A. keďže Čína začala 4. apríla 2025 uplatňovať obmedzenia vývozu siedmich zo sedemnástich kovov vzácnych zemín a permanentných magnetov, ktoré sa z nich vyrábajú, pričom zaviedla systém neautomatických licencií a ako odôvodnenie uviedla aspekty dvojakého použitia a bezpečnosti; keďže zoznam položiek, na ktoré sa vzťahujú obmedzenia, zahŕňa stredné a ťažké kovy vzácnych zemín (samárium, gadolínium, terbium, dysprózium, lutécium, skandium a ytrium);

B. keďže kritické suroviny sú základným vstupným materiálom pre širokú škálu priemyselných výrobkov a procesov, a to aj v kritických odvetviach, ako sú čisté technológie, digitálne technológie, zdravotná starostlivosť a obrana; keďže bezpečné a udržateľné dodávky kritických surovín majú zásadný význam pre dosiahnutie cieľov Únie v oblasti klímy, digitálnych technológií, konkurencieschopnosti a obrany;

C. keďže objem vývozu údajne klesol až o 80 %, čo má veľký vplyv na širokú škálu odvetví, ako sú okrem iného elektronika a spotrebiteľské technológie, zelená energia a obnoviteľné zdroje energie, automobilový priemysel, letecký a kozmický priemysel a zdravotná starostlivosť;

D. keďže závislosť EÚ od Číny v oblasti kritických surovín naďalej rastie alebo v najlepšom prípade zostáva stále vysoká; keďže celosvetový dodávateľský reťazec kovov vzácnych zemín je vo veľkej miere koncentrovaný v Číne, ktorá má kontrolu nad približne 75 % ťažobnej produkcie a 85 % spracovateľskej kapacity, pričom v prípade niektorých kovov vzácnych zemín, ako je terbium, ytrium a dysprózium, dosahuje viac ako 95 %; keďže EÚ je naďalej príliš závislá od tretích krajín, pokiaľ ide o dodávky kritických surovín, a je takmer úplne závislá od Číny, pokiaľ ide o dodávky ťažkých kovov vzácnych zemín; keďže EÚ pokrýva 98 % svojho dopytu po permanentných magnetoch a 92 % svojho dopytu po NdFeB magnetoch dovozom z Číny;

E. keďže Čína výrazne rozšírila svoje dominantné postavenie v celosvetovej ťažbe, spracovaní a rafinácii kritických surovín a medziproduktov, čím vytvorila strategickú závislosť v kľúčových hodnotových reťazcoch, čo sa niekedy zámerne využívalo prostredníctvom reštriktívnych obchodných opatrení; keďže Čína v roku 2010 najprv obmedzila vývoz kovov vzácnych zemín v dôsledku územného sporu s Japonskom a toto obmedzenie bolo Odvolacím orgánom vyhlásené za nezlučiteľné s pravidlami WTO; keďže Čína uplatňuje rozsiahle obmedzenia aj na vývoz nerastov, ktoré sú podľa EÚ klasifikované ako strategické a/alebo kritické, okrem iného na gálium a germánium od 1. augusta 2023, na grafit od decembra 2023, na antimónové výrobky od 15. septembra 2024, volfrám a bizmut od 4. februára 2025 a na skandium od 17. apríla 2025;

F. keďže vykonávanie týchto vývozných obmedzení už začalo vážne narúšať priemysel v EÚ vrátane automobilového priemyslu, pričom v máji 2025 bolo dočasne odstavených až 17 montážnych liniek; keďže narušeniu by čoskoro mohla čeliť široká škála odvetví, ako je napríklad odvetvie zdravotnej starostlivosti, vesmírny sektor a obrana (vrátane stíhačiek, fregát, dronov a presne riadených zbraňových systémov), veterné turbíny a batérie, rovnako ako súbežná zelená a digitálna transformácia;

G. keďže v čínskom licenčnom konaní sa od žiadateľov vyžaduje, aby čínskym orgánom zverejňovali citlivé informácie, čo je v rozpore s hospodárskym tajomstvom; keďže aktualizovaný čínsky rámec kontroly vývozu z decembra 2024 poskytuje čínskemu ministerstvu obchodu, Štátnej rade a Ústrednej vojenskej komisii väčšie diskrečné právomoci, aby položky, ktoré nie sú formálne uvedené ako tovar s dvojakým použitím, podliehali kontrolám vývozu; keďže tieto nové predpisy zahŕňajú opatrenia s extrateritoriálnym uplatňovaním;

H. keďže EÚ uplatňuje kontroly vývozu na určité druhy kritických surovín a progresívnych materiálov, no tieto kontroly sú jasne zamerané na druhy materiálov s presnými technickými parametrami týkajúcimi sa ich použitia v konkrétnych vojenských aplikáciách, nemajú vplyv na obchod s komerčnými necitlivými výrobkami a predstavujú len malý podiel na celkovom vývoze príslušných materiálov;

I. keďže Čína zámerne presadzovala stratégiu cenového podhodnotenia na svetovom trhu a zároveň udržiavala svoj domáci trh zatvorený, vo všeobecnosti v prospech štátnych podnikov, čo v kombinácii s obrovskými systémami dotácií vedie k výraznému narušeniu celosvetovej hospodárskej súťaže a ohrozuje nedávne úsilie EÚ a členských štátov udržať pri živote zostávajúce ťažobné odvetvia EÚ;

J. keďže EÚ prijala v apríli 2024 európsky akt o kritických surovinách ako východiskový bod pre úsilia zamerané na zlepšenie odolnosti a autonómie európskych dodávok kritických surovín vrátane strategických surovín; keďže európsky akt o kritických surovinách sa zaoberá stranou ponuky aj dopytu, a to aj prostredníctvom cieľov výroby, efektívneho využívania zdrojov zameraného na zmiernenie spotreby a nahradzovanie strategických surovín; keďže obehovosť je jadrom európskeho aktu o kritických surovinách, ktorý má za cieľ pokryť 25 % potrieb Únie v oblasti strategických surovín prostredníctvom recyklácie do roku 2030 a recyklovať podstatne väčšie množstvá každej strategickej suroviny z odpadu, okrem iného na výrobu permanentných magnetov;

K. keďže nadchádzajúci samit EÚ – Čína je príležitosťou zapojiť sa do dialógu a zároveň naďalej dôrazne bojovať proti nátlaku;

L. keďže Čína stále uplatňuje sankcie voči bývalému poslancovi EP, poslancom parlamentov členských štátov a európskym expertným skupinám;

1. dôrazne odsudzuje rozhodnutie Číny uplatňovať vývozné obmedzenia, čo zastavilo vývoz a výrazne narušilo dodávateľské reťazce nevyhnutné pre automobilový priemysel, výrobcov v obrannom priemysle, spoločnosti vyrábajúce polovodiče, zelené technológie, aplikácie v zdravotníctve a mnohé ďalšie odvetvia v EÚ a na celom svete; domnieva sa, že opatrenia Číny sú neodôvodnené a majú donucovací zámer, pričom stavajú na obrovskom vplyve, ktorý umožňuje prakticky monopolné postavenie Číny na svetovom trhu;

2. domnieva sa, že Čína využíva tieto vývozné obmedzenia na posilnenie svojej rokovacej pozície; zdôrazňuje, že EÚ musí dôrazne odmietnuť akékoľvek pokusy Číny využiť tieto obmedzenia na vynútenie ústupkov pri rokovaniach o iných pretrvávajúcich obchodných prekážkach, a domnieva sa, že akékoľvek ústupky voči Číne v tejto súvislosti by znížili schopnosť EÚ brániť sa súčasným a budúcim tlakom;

3. zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa na nadchádzajúcom samite EÚ – Čína vyjadrili obavy v súvislosti s čínskymi obmedzeniami vývozu kovov vzácnych zemín a širšími dôsledkami týchto obmedzení na celosvetové dodávateľské reťazce; je presvedčený, že kontroly vývozu by mali byť súčasťou multilaterálneho prístupu, ktorý má chrániť medzinárodnú bezpečnosť a zabezpečiť rovnaké podmienky na celosvetovej úrovni, trvá na tom, že jednostranné kontroly sa musia obmedziť na kontroly, ktoré sú nevyhnutne potrebné z hľadiska národnej bezpečnosti, pričom sú potrebné transparentné a jasne vymedzené pravidlá, a preto zdôrazňuje, že konanie Číny je v rozpore s mnohostrannými pravidlami a postupmi, a vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zaujali pevný a jednotný postoj, začali rokovania s Čínou s cieľom nájsť štrukturálne riešenie a pokračovali v dialógu s Čínou v tejto súvislosti;

4. naliehavo vyzýva čínske orgány, aby na základe svojho návrhu vykonali konkrétne kroky a zrušili všetky vývozné obmedzenia; medzitým berie na vedomie nedávny návrh čínskych orgánov na vytvorenie tzv. zelených jazdných pruhov, ktorými sa majú zjednodušiť postupy pre európske spoločnosti;

5. zdôrazňuje, že EÚ musí čo najskôr posilniť svoj strategický vplyv a nevyhnutnosť tým, že bude identifikovať, využívať a posilňovať oblasti, v ktorých má kritické výhody v porovnaní s Čínou, pokiaľ ide o základný tovar a technológie, s cieľom posilniť strategickú autonómiu EÚ, alebo tým, že obmedzí prístup vysokorizikových čínskych predajcov na vnútorný trh EÚ v súlade s právom EÚ a medzinárodným obchodným právom;

6. považuje obmedzenia Číny za neodôvodnene účelové zneužívanie jej trás na dodávky kritických surovín, čo z nej robí nedôveryhodný zdroj vstupných surovín pre kritické sektory a hrozbu pre hospodárske a základné bezpečnostné záujmy Únie;

7. vyjadruje hlboké znepokojenie nad požiadavkami čínskych orgánov, podľa ktorých musia európski kupujúci pri podávaní žiadostí o vývozné licencie poskytovať citlivé údaje, ako aj nad značným rizikom súvisiacich únikov technológií, pokiaľ ide o hodnotové reťazce obrannej technologickej a priemyselnej základne a národnú bezpečnosť, pričom zdôrazňuje, že by sa to mohlo v budúcnosti použiť ako donucovací prostriedok; považuje za nevyhnutné, aby Komisia a členské štáty posúdili a zmiernili bezpečnostné dôsledky takýchto prenosov údajov v súlade s Európskou stratégiou hospodárskej bezpečnosti;

8. naliehavo žiada Komisiu a členské štáty, aby urýchlili vykonávanie európskeho aktu o kritických surovinách; zdôrazňuje dôležitú úlohu Európskej rady pre suroviny a jej podskupín v súvislosti s urýchleným a efektívnym vykonávaním európskeho aktu o kritických surovinách; pripomína jasné a ambiciózne ciele stanovené s cieľom posilniť do roku 2030 kapacity EÚ na ťažbu, spracovanie a recykláciu strategických surovín na domácom trhu; zdôrazňuje, že v rámci európskeho aktu o kritických surovinách bolo vybraných prvých 60 strategických projektov;

9. vyjadruje poľutovanie nad tým, že k európskemu aktu o kritických surovinách nebol pripojený osobitný rozpočet EÚ, hoci nedostatok finančného krytia bol hlavným slabým miestom; zdôrazňuje naliehavú potrebu zabezpečiť investície do strategických projektov schválených v rámci európskeho aktu o kritických surovinách, ako aj do iných projektov s cieľom podporiť ťažbu, rafináciu, spracovanie a recykláciu, ktoré prispievajú k znižovaniu rizika zo strany Číny a k dosiahnutiu cieľov európskeho aktu o kritických surovinách; naliehavo vyzýva Komisiu, aby na úrovni EÚ ďalej podporila diverzifikáciu dodávok kovov vzácnych zemín a kritických surovín a aby zaručila, že nadchádzajúci viacročný finančný rámec bude zahŕňať rozpočtový riadok na podporu investícií do ťažby, spracovania, obehovosti, výskumu a inovácií vrátane nahradenia kritických surovín;

10. zdôrazňuje, že je potrebné, aby EÚ ťažila na domácom trhu a obnovila spracovateľskú kapacitu; zdôrazňuje, že jedným z cieľov európskeho aktu o kritických surovinách je zvýšenie efektívnosti využívania zdrojov prostredníctvom technologických inovácií; zdôrazňuje potenciál recyklácie a mestskej ťažby zmierniť obmedzenia dodávok v krátkodobom horizonte a žiada Komisiu, aby prijala okamžité opatrenia na zlepšenie zhromažďovania a uchovávania kovov vzácnych zemín na vnútornom trhu;

11. zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť dlhodobú ekonomickú opodstatnenosť a životaschopnosť investícií do hodnotových reťazcov kritických surovín, a to aj prostredníctvom finančnej podpory, ako sú minimálne ceny, podpora odberu či tvorba strategických zásob; vyzýva členské štáty, aby od veľkých spoločností, ktoré produkujú technológie v strategických odvetviach, požadovali riadne a pravidelne vykonávanie činností a opatrení pripravenosti na riziká s cieľom zmierniť riziko nedostatku dodávok, a to aj hromadením zásob,

12. vyzýva Komisiu, aby spolu s členskými štátmi posúdila pre EÚ minimálnu úroveň strategických zásob kovov vzácnych zemín, ktoré sa uvádzajú ako strategické suroviny (neodým, prazeodým, terbium, dysprózium, gadolínium, samárium a cérium), a príslušné konečné použitia vrátane tých, ktoré súvisia s obranným priemyslom;

13. okrem toho požaduje väčšiu angažovanosť pri uzatváraní partnerstiev pre čistý obchod a investície a dvojstranných strategických partnerstiev v oblasti surovín, ktoré budú založené na skutočne prospešných partnerstvách a budú spĺňať vysoké normy udržateľnosti a dodržiavania ľudských práv; trvá na tom, že treba prejsť na záväzné dohody o kritických surovinách s cieľom zaistiť dlhodobú bezpečnosť, pokiaľ ide o dodávky EÚ, zaručiť väčšiu transparentnosť a zabezpečiť, aby mal Európsky parlament kontrolnú právomoc; zdôrazňuje význam dohôd o voľnom obchode a iniciatívy Global Gateway pri zlepšovaní prístupu k strategickým surovinám;

14. nabáda na používanie preferenčných doložiek v prípade kovov vzácnych zemín získaných od dodávateľov EÚ a dôveryhodných partnerov v príslušných právnych predpisoch o verejnom obstarávaní; vyzýva, aby sa posilnila koordinácia s podobne zmýšľajúcimi medzinárodnými partnermi, najmä v rámci G7 a NATO a s Japonskou organizáciou pre kovy a energetickú bezpečnosť, s cieľom zlepšiť prenos znalostí, zosúladiť bezpečnosť dodávateľských reťazcov, spoločných investícií a stratégií tvorby zásob a vypracovať normy dôveryhodných zdrojov pre strategické odvetvia a projekty;

15. poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade, Komisii, podpredsedníčke Komisie/vysokej predstaviteľke Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, vládam a parlamentom členských štátov a vláde a parlamentu Čínskej ľudovej republiky.